

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICESCĂ, ȘCOLARĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

ABONAMENTUL:

Pe un an ———— 20 coroane.
Pe jumătate de an ———— 10 coroane.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ:
DUMINECA.

REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
Arad, Strada Deák Ferenc Nrul 35.
Telefon pentru oraș și comitat Nr. 266.

Dăzând ce fac alții.

(Urmare.)

Pentru intelectuali a edat un povătuitor literar, care să-l călăuzească pe cetitor prin labirintul cărților.

Ca un popor tânăr și mai mic la număr nu avem o literatură grandioasă, ca națiunile luminate din apus. Totuși însă o mulțime de cărți au văzut lumina tiparului, cari nu prea au rost, sau poate l-au pierdut, mai ales peste Carpați. Operelor mediocre li-se face o strălucire cu rachete. Intrând în grădina literaturii de multe buruieni cu greu află florile ghemuite în colțișorul lor tănuit, sau poate vei găsi mai ușor cele mai la modă, pe cari le poartă toți la piept. Simți lipsa unei călăuze, care să te conducă prin această grădină. Această călăuză numai un cunoscător temeinic al literaturii noastre ne-o poate da.

O bibliotecă populară de model a edat tot această societate. Nu știu jertfei sau tirajului mare se poate atribui ieftinătatea ei. Minunata povestire a lui Andersen, Regina de zăpadă, 48 p. cu 3 ilustrațiuni și cel mai sărman și-o poate cumpăra cu 10 Pf. Tinta acestei biblioteci e a popularizării scriitorii de seamă, a trezi gustul de a citi cărți bune și a combate cele rele. Alegerea e făcută cu îngrijire, încât sunt cetite cu plăcere nu numai de tinerime și popor, ci și de oamenii cu un gust ales literar.

Nu pot zice, că nu s'ar fi făcut și la noi încercări de acest fel ca: Biblioteca Tribunei, Biblioteca Asociațiunii, Biblioteca noastră și mai nou Biblioteca Semănătorul. Fiind mai actuală mă mărginesc la Biblioteca Semănătorul. După părerea mea lipsește programul, nu urmărește o anumită țintă. La redactarea astor fel de biblioteci pe lângă grija materială să se aibă în vedere și una ideală. Cu aceea că am desfăcut o sumedenie de cărți n'am realizat scopul, ci prin aceea că punem fiecărui în mână ce este potrivit. La caz contrar îl înstrăinăm de carte. Imi place a crede, că nu voi fi înțeles greșit și sinceritatea binevoitoare chiar în favorul cauzei nu mi-se va lua în nume de rău. Nu știu cine e încredințat cu redactarea Bibliotecii „Semănătorul”. E numai administrația Librăriei diecezane, ce ar fi o mare greșală. E o greșală, căci administrația își are ocupațiunile ei multe, nu-i rămâne timp, ca după ce a citit manuscrisurile, să le facă o recenziune așazicând crudă. Din program văd că e colecție de popularizare, menită să ajungă în mâinile celor

din tranșee, celor de prin spitale și în mânie tineretului. Așadar lăsând la o parte preoțimea și învățătorimea, oamenilor începători în ale cetitului. Incercați iubiți pioneri ai culturii noastre, dați-le în mâinile poporului și ale tineretului și veți vedea, cum le va ceti. Nu pentru că nu sunt scrise de autori buni, ci pentru că alegerea materialului a fost nenorocită. Pentru oameni cu cultură, preoți și învățători și ceialaltă inteligenți corăspunde, dar cum de programul vorbește de popor și tineret.

Eu bunăoară într'o bibliotecă populară nu aș face loc volumului: „Din viața preoțească” de Agârbiceanu. Deschideți la întâmplare pagina 33 și după ce ați citit, gândiți-vă puțin ce ideie își face despre preoțime cetitorul, care încă nu e în stare, să judece, în ce legătură stă alineatul acela cu schița întreagă, omul care ia înțelesul literal al cuvintelor. Cetitori dela sate vor ști aceasta din experiență proprie, acei cari au de a face cu sectarii, cari iau înțelesul literar al cuvintelor din sf. Scriptură. Prin șirele acestea nu umblu să detrag din valoarea schiței, care e o operă de artă. În proza noastră fecundul novelist a ajuns înălțimi, pe cari numai Slavici le-a atins, s'a afirmat ca romancier prin figura turnată în bronz a notarului Rodeanu, în romanul Arhangelii. Sunt convins, că de fi va hărăzi Cel de sus zile îndelungate, își va asigura un nume în literatura universată. Am spus acestea convingeri, ca să nu fiu rău înțeles, spunând adevărul. Volumașul nu e potrivit pentru masa poporului, căci ei îi lipsește (lucru destul de dureros, dar de care realitate trebuie să ținem seamă) gradul de cunoștințe de lipsă pentru a-l înțelege. Nu zic, că nu sunt oameni din popor, cari nu l-ar înțelege pe un Agârbiceanu. Amintesc numai pe Adam Bolcu, care îl divinizează.

O bibliotecă populară mi-o închipui redactată de un om anume, care nu are nimic cu partea administrativă, care însă cunoaște bine literatura noastră și întru câțva și cea universală, își asigură apoi conlucrarea câtorva oameni pricepuți, fără ambiții personale. Aleg apoi din literatura noastră, eventual cea străină, materialul potrivit tinteii ce o urmăresc. La poporul german biblioteca edată de Dürerbund poartă numele: „Desgropătorul de comoră”, care nume exprimă programul ei.

Aceea ce a făcut Kunstwart și Dürerbund pentru cultura germană, să nu se poată face și la noi? Nu pe cale literară și artistică înțeleg, ci pentru popularizarea

artei și a cărților bune, frumoase și sănătoase.

Am atins mai multe probleme, cari așteaptă o soluțiune. Lumea merge înainte, în loc nu poți sta, ci sau mergi înainte sau napoi ca racul. Ochii ne sunt ațintiți asupra bisericii, dela ea așteptăm mântuirea. Dacă în trecut ea a lucrat pentru înaintarea noastră, acum are îndoita datorință a răspândi lumina culturii. Asociațiunea și mai ales bisericile ne sunt focarele de lumină, să lase ele să se stingă lumina culturii și să poarte răspunderea rușinoasă în fața posterității, sau să fie pomenite cu recunoștință, că au lucrat pentru împlinirea misiunii ce o au?

Delașil.

Un cult străin de noi.

— Observări. —

Sub titlul de: Margareta Maria Alacoque și cultul inimii Domnului, a apărut într'un număr din a. c. al revistei „Cultura Creștină” un articol datorit dlui Dr. Ioan Coltor. În articol se face amintire de jubileul canonizării sfintei Margareta Maria Alacoque.

Cine a fost această Margareta Maria Alacoque, al cărei jubileu s'a serbat „la marginile unui cer neutral, în zidurile Vaticanului”, făcând ca să răsune „trimbița jubilară a celor mai sublime bucurii sufletești?”

Margareta Maria Alacoque, de origine franceză, s'a născut la 1647 în Lauthecourt, lângă Autun. Călugărindu-se se retrage în mănăstirea Paroy-le-Monial, unde duce o viață contemplativă „curată și nevinovată ca un serafim din cer”. În mănăstirea aceasta într'o viziune i-s'a arătat Domnul nostru Isus Cristos, zicându-i: „Iată inima aceea, care a iubit atât de mult pe oameni, povestește tuturor tainele inimii mele și învață-i să o adoare și să o mângâie.”

Consacrându-și viața întreagă lui Isus, primind dela El această poruncă, s'ar fi putut să n'o îndeplinească?

Dar cum se întâmplă de obicei cu cei ce vreau să introducă învățături nouă, așa fu și ea întâmpinată din partea contemporanilor cu neîncredere, cu ură și dispreț, fiindcă, „lumea nu o înțelege, biserica ezitează, păcătoșii o batjocoresc, învățații o timbrează de vizionară.”

Oare de unde provine atitudinea dușmănoasă a lumii față de călugărița nevinovată, care zicea, că Mântuitorul i-s'a arătat nu o singură dată, ci de trei ori chiar, poruncindu-i să propovăduiască cele descoperite ei la prima viziune?

Să analizăm pretențiile cuvinte ale Mântuitorului și să ne dăm seama de înțelesul lor. „Iată inima aceea, care a iubit atât de mult pe oameni, povestește tuturor tainele inimii mele și învață-i să o adoare și să o mângâie”. Cuvintele acestea formează baza unui foarte răspândit cult în biserica apusană, numit cultul sfintei inimii a lui Isus. Sub cult înțelegem: un sentiment sădit în sufletul omului, prin care se manifestează în afară reverințele de stimă și iubire față de o persoană oarecare, pe care o ado-

răm. Fiindcă noi în primul rând suntem îndatorați să iubim pe Dumnezeu, creatorul nostru, e lucru de sine înțeles, că fiecare om va căuta să manifesteze prin acest sentiment adorarea sa față de Dumnezeu. Cu alte cuvinte cultul persoanei lui Dumnezeu ocupă locul prim în viața sufletească a fiecărui om.

Pe lângă cultul acesta există cultul, ce se rapoartă la Isus, ca Mântuitorul și răscumpărătorul omenirii; la preacurata fecioara Maria, ca maica lui Cristos, și la sfinții îngeri, ca povătuitori ai oamenilor și mijlocitori între cer și pământ. Foarte de timpuriu s'a introdus adorarea mucenicilor și altor persoane, cari prin anumite însușiri s'au distins pe terenul vieții religioase creștine.

Aici ne interesează mai deaproape cultul, ce s'a dezvoltat în jurul persoanei Mântuitorului nostru, ca răscumpărător și povătuitor al neamului omenesc.

Centrul acestui cult îl formează însăși persoana lui Isus, cu toate însușirile sale. Toate formele de cult chiar dela începutul creștinismului se referă la întreaga persoană a lui Cristos, care nici când n'a scos în relief o singură parte a ființei sale, poruncind învățăcelilor săi, ca pe acea parte să o adoare mai mult și mai intensiv, decât alte părți ale trupului său.

Dimpotrivă, Mântuitorul pretinde adorarea și iubirea întregii sale ființe, dovadă întrebarea pusă lui Petru: „Simone a lui Iona, iubești-mă mai mult decât aceștia? (Ioan 2/15). Din aceste cuvinte urmează, că Mântuitorul cere dela învățăcelii săi, să-l iubească în întregimea ființei sale, și nu numai o parte sau o însușire a persoanei sale. Atribuindu-i atotdreptate și atotînțelepciune, ca unui Dumnezeu ce eră, nu putem presupune despre El, că ar fi retăcut în fața învățăcelilor săi, și totodată urmașilor acestora, o învățătură de așa mare importanță, după cum o prezintă unii, ca adorarea inimii sale.

A emite astfel de concluzie, din textul sfintei Scripturi, este în vădită contradicție cu adevărul biblic.

Mântuitorul a prevăzut, că în cursul timpurilor se vor ivi oameni, cari vor căuta să introducă învățături nouă în doctrina sa, de aceea întreabă pe Petru: „Simone a lui Iona, iubești-mă mai mult decât aceștia? Când Isus rostește aceste cuvinte, de sigur, că nu le referă la o parte singuratică a trupului său, ci la întreaga sa persoană. Petru tot așa a înțeles cuvintele acestea, dovadă răspunsul lui: „Așa este, Doamne, tu știi, că te iubesc“. (Ioan 2/16).

Cum rămâne acum cu preținsele cuvinte ale Mântuitorului, ce le-a rostit călugăriței cu prilejul descoperirilor sale?

Am văzut, că dela apostoli pretinde adorarea întregii sale persoane. Descoperindu-se cu 17 veacuri mai târziu unei călugărițe din mână-

stirea Paroy-le-Monial, dela aceasta pretinde adorarea inimii.

Contemporanii, teologii și oamenii de știință, au luat atitudine dușmănoasă față de noua învățătură, — care însă totuși a prins rădăcini în biserica romano-apuseană, deși învățătura nu-și are isvorul în doctrina lui Isus.

Dar învățătura amintită este în contradicție și cu doctrina propovăduită de apostoli. E adevărat, că „evangelistul Ioan la cina cea de taină simțind palpităriile vii ale inimii Domnului, a fost înaintemergătorul apostol al acestei iubiri“. Dar trebuie să facem deosebire între iubirea propovăduită de apostolul Ioan, care totuși nu se referă numai la Inima lui Isus, ci la întreaga lui ființă, și între iubirea propovăduită de Margareta Maria Alacoque, din care s'a dezvoltat cultul special al inimii Domnului.

Aceste considerații ar fi de ajuns, ca să ne convingă despre faptul, că acest cult nu are temei în sfânta Scriptură. Despre aceasta ne convingem și mai bine, dacă analizăm conținutul sfintei Scripturi, unde nu aflăm nici un singur loc, care să poată îndreptăți această învățătură ivită către sfârșitul secolului al XVII-lea.

Asemenea n'are temei nici în vechea tradiție bisericească.

Di Dr. Ioan Coltor zice: „La noi puțin s'a răspândit acest cult în forma sa pronunțată, în forma sa gingașă. Păcat. Un mare păcat și o mare pagubă. El cadrează minunat cu formele noastre liturgice, își găsește ecouri puternice în scrierile doctorilor noștri răsăriteni, — aici mai întâi“.

Fie-mi permis a pune întrebarea: Cari sunt acei doctori răsăriteni, în scrierile cărora acest cult își găsește ecouri puternice?

Părerea mea este, că această învățătură, este o născocire a minții omenesci.

Decretându-se de sfântă urzitoarea acestei învățături, de câțiva ani încoace se pregătește terenul pentru dogmatizarea cultului inimii sfinte a lui Isus. În acest scop biserica apuseană „înaltă flamura sfântă, cu icoana inimii Domnului, încinsă cu spini, surmontată de o cruce, aprinsă de foc și străpunsă cu sulița sf. Longin“. Tot scopul acestuia îi servesc și icoanele, ce se vând în târguri și prăvălii, provăzute cu semnele distinctive de mai sus.

Se observă, ici-colo, în unele case ortodoxe cum se introduc astfel de icoane străine de cultul și credința bisericii noastre. Atrag atențiunea credincioșilor noștri asupra acestei învățături greșite, și-i îndemn să scoată asemenea podoabe din casele ortodoxilor, nefiind acolo la locul lor.

„T. R.“

Emil Nicolescu.

INFORMAȚIUNI.

Protopop al Beiușului a fost numit din partea Venerabilului nostru Consistor eparhial din Oradea-mare pâr. *Petru E. Papp*, paroh în Pocola, zelosul și apreciatul colaborator al ziarului nostru. Intrunind Sfinția Sa majoritatea voturilor în sinodul protopresbiteral alectoral, Consistorul din Oradea-mare prin nimerita numire a alesului a satisfăcut dorinței tractului și a tuturor oamenilor de bine, fiind nou alesul protopop unul dintre cei mai destoinici și însutleți preoți ai generației tinere.

Pus în libertate. Di Dr. Valeriu *Branște*, șefredactorul ziarului „Drapelul“ din Lugoj, după ce a petrecut mai bine de șapte luni și jumătate în temnița Seghedinului, ca deținut preventiv al procuraturii militare de honvezi, **Martii**, în 19 Septembrie (10 Oct.), noaptea a sosit în sinul familiei sale. Eliberarea iubitelui nostru fruntaș, a ostașului credincios și luptătorului desinteresat al partidului nostru național român, a produs sinceră bucurie în toate cercurile românești. Fie binevenit în mijlocul celor ce cu atâta dor l-au așteptat!

Inchiderea școlilor din Arad. Din pricina influenței spaniole Luni, în 24 Septembrie (7 Octombrie), s'au închis toate școlile din Arad pe un timp de 14 zile. Imbolnăvindu-se un număr însemnat de elevi și în institutului nostru ped-teol. superioritatea diecezană a sistat prelegerile până în 7/20 Octombrie.

Inaugurarea anului școlar 1918/19 la seminarul Andreian. Sâmbătă în 15/28 Septembrie a. c. fiind ziua Sf. Mucenic Nichita Romanul, patronul seminarului „Andreian“, s'a oficiat în catedrală sfânta liturgie și invocarea Duhului sfânt, pontificând I. P. C. Sa arhimandritul-director seminarial, Dr. Eusebiu R. Roșca, asistat de preoții profesori seminariali; Dr. V. Stan și T. Popovici, precum și de diaconul Dr. Oct. Costea, secretar consistorial. După serviciul divin, adunându-se elevii în sala pentru festivități a institutului și fiind de față comisarii consistoriali P. O. D. N. Ivan, Dr. G. Proca, precum și di comisar ministerial Barabás Endre și toți profesorii, a urmat inaugurarea noului an școlar prin o vorbire corăspunzătoare rostită de I. P. C. Sa părintele director seminarial Dr. Eusebiu D. Roșca.

Românii din monarhie pretind stat autonom în cadrele monarhiei. În ședința din 4 Octombrie a camerei austriace deputatul Wintzig a pretins ca la consfătuirile de pace, ce se vor ține din inițiativa ministrului de externe Burián, diferitele naționalități ale Austriei să trimită delegați. Deputatul Winzenberg, în numele soților săi, anunță că și ei sunt aderenți ai păcii.

După mai multe vorbiri asemănătoare se

Din Basarabia rusească.

Cu prilejul împreunării din nou a Basarabiei cu Țara Românească, de care se rupsesse înainte de asta cu o sută de ani, răsfoind întrunele din calendarele vechi, am găsit o dare de seamă interesantă, despre introducerea limbii muscălești, în bisericile românești. Faptul se petrece în comuna Stănilești de lângă Prut, în anul 1880 după un an bine împlinit dela congresul din Berlin, care a trecut la Rusia și partea aceea din Basarabia, ce mai rămăsese din 1812. Autorul schiței se numește *George Dumbravă*, învățător.

Trecuse mai bine de un an dela congresul din Berlin și sărmanele județe moldovenești, ce stăruiau încă sub oblăduirea ocrotitoare a bou-rului cu coarnele ascuțite, a lui Ștefan cel Mare, căzură în ghiarale uriașului rusesc din mează-noapte...

Rând pe rând, zdravenii primari moldoveni și jurați ai comunelor, se înlocuiau cu cinovnici îngalonați și potporucinici cu cizmele de iuft mirositor, cu fețele rotunde și surizătoare, din cari se desprindeau ochii aceia mici, muscălești, plini de viclesug și lăcomie.

Eră prin postul paștilor, când veni poruncă de sus dela slujbașii împărăției țarului din Petersburg, ca limba moldovenească să fie scoasă din biserică și școală și înlocuită cu rusească, iar literile cunoscute și dragi de pe vremuri, cu încălcitele slove chirilice.

Vestea schimbării de grai ce aveă să se săvârșească, pătrunse cu iuțea fulgerului în

comuna Stănilești din Vale, vechiu sălaș de mazili și răzeși, de pe malurile Prutului cu apele lui nămolose și fulburi, ca și sufletul oamenilor încercați de viforul cutropirei rusești.

— Ne-a ajuns prăpădul dascăle Grigoraș, făcu într'o bună zi preotul Irimie Staneiu, ieșind din biserică, cătră învățătorul satului.

— Trăim vremuri grele părinte; ne înghite muscalul, răspunse dascălul, cuprinzând cu ochii lui plini de taină, zarea de păcură cătră miază-noapte.

— Să vii diseară pe omenie la sfat. Am hotărît să țin adunare cu jurații satului, să luăm o hotărîre. Mai ținem graiul nostru în biserică sau trecem la alte obiceiuri?

Părintele Stanciu apăsă aspru pe cuvântul său din urmă, iar ochii lui aprinși, îl sfredeleau pe învățătorul Grigoraș, până în măruntaiele sufletului.

Învățătorul adăogă:

— Și școala părinte! Ce să facem cu școala?..

Cătră seară se întruniră jurații, moldoveni chipeși, cu chica lungă, prăvălită peste cojoacele de chiaburi înstăriți și dând binețe intrară în cuprinsul școlii.

Părintele Stanciu, împreună cu dascălul Grigoraș, îi așteptau cu nerăbdare. Oamenii se așezară în jurul mesei cuviincioși, cu fețele serioase, duși pe gânduri. După cel dintâi schimb de cuvinte, părintele ceti porunca împărătească. Li-se cereă cu vorbe dulci și amăgitoare, pentru

biruința și în scopul proslăvirii bisericii drept-măritoare pravoslavnice, învoirea, pentru înstăpânirea limbii muscălești în biserică și școala moldovenească.

Jurații ascultă posomorîți până la sfârșit cetania părintelui.

— Ce să facem oameni buni? făcu apoi preotul, mântuind cele din urmă vorbe de ademenire și poruncă ale scrisorii împărătești venită dela Petersburg.

Dăm biserică? sau trecem peste Prut și lăsăm locașul de rugă, în mila Domnului?

În cuprinsul salei de învățământ, se înstăpâni o tăcere grea, ce apăsă clipe lungi cu plumbul ei, inimile juraților.

După o scurtă șovăire, Gheorghită lui Vasilie Hurgubelea, primarele comunei Stănilești din Vale, se ridică în picioare ca un munte și prinse să glăsuiească:

— Părinte, începu el cu glasul de tunet, noi n'avem învățătură înaltă, dar știm două lucruri de folos: biserica și limba! Graiul moldovenesc din sfintele cărți bătrânești cu nici un preț să nu ni-se scoată. Mai bine morți decât o întâmplare ca aceasta. Sfinția ta s'o aduci la cunoștința cinovnicului, și dânsul să spună spre știința sfatului țării și Țarului. Să ne deie domnii bună pace. Noi așa am pomenit din mosi-strămoși. Ne-am botezat cu „câți întru Hristos“ și cu „sfinte Dumnezeule“ să ne îngroape. Părerea mea este aceasta...

(Va urmă.)

ridică deputatul român Isopescu Grecul. — În acel moment — zice el — când naționalitățile din monarhie li-se dă dreptul de liberă dispunere, cele patru milioane de Români ai Austro-Ungariei pretind și ei ca în granițele Monarhiei să formeze un stat autonom deosebit. O poate pretinde aceasta cu atât mai mult, cu cât statul cel nou va exersa o mai mare atracțiune față de România liberă, și o va pregăti pentru o alipire față de monarhie. Prin aceasta rămânem consecvenți cu tinuta noastră de până acum, credincioși căreia niciodată nu ne-am străduit pentru o rupere de monarhie, ci tocmai din contră am luptat pentru păstrare cetățeniei noastre și aparținerea la monarhie.

Protestul episcopilor români gr.-calolici Zilele trecute s'a întrunit la Oradea-mare capii bisericii gr.-catolice române, ca să discute situația în care a ajuns biserica și școlile române, prin circulara comisariatului guvernului, baronul Petrichevich Horváth, care a comunicat ordinariatelor, că dacă nu dau de bună voie edificiile școlare române, le va recviră, adică le va lua cu sila.

Au luat parte la această conferință PP. SS. Lor Dr. Demetriu Radu, episcop de Oradea-mare, Dr. Traian Frențiu, episcopul Lugojului, Dr. Iuliu Hossu, episcopul Gherlei, Dr. Vasile Suci, vicarul metropolitan (Blaj), dl Ioan F. Negruțiu, directorul preparandiei de Blaj.

După conferință s'a dat în vileag următorul rezultat: Conferința episcopescă gr.-cat. română ținută în Oradea-mare, protestează cu toată hotărârea contra exproprierii adică a luării cu sila a edificiilor școlare din toate comunele de pe teritoriul provinciei mitropolitane gr.-cat. române de Alba-Iulia și Făgăraș, unde guvernul țării a hotărât să deschidă școli primare de stat.

† **Nicolae Fabian**, preot și profesor la gimnaziul gr.-cat. din Beiuș, a trecut la cele eterne, în 30 Septembrie n. 1918, seara la orele 9, după un morb greu și îndelungat, provăzut cu sf. Taine. Adormitul în Domnul s'a născut în 24 Octombrie 1870, în comuna, Bârsana, com. Maramureș. Hirotonit de preot în 1904, a funcționat ca profesor la gimnaziul din Beiuș din anul 1893, împlinind greaua datorie de crescător și luminător al tinerimei timp de 25 de ani și dezvoltând pe lângă aceasta o muncă neobosită întru administrarea și augmentarea fondului profesoral de penziune. Rămășițele pământești ale defunctului au fost transportate în biserica parohială gr.-cat., de unde după săvârșirea sf. Liturghii și a Prohodului s'au așezat spre vecinică odihnă în cimiterul gr.-cat. din Beiuș. — În veci poimenirea lui!

Un chilogram de zahăr 5 coroane. O ordonanță a guvernului a urcat prețul unei măjmetrice de napi de zahăr la 14 cor. Conducătorii fabricilor și guvernul tractează acum în direcția, ca prețul unui kgr. de zahăr să se urce la 5 cor., acum e 3-30 cor.

Clopot de pe vremea lui Rákóczy. Din București se anunță, că forurile ungare și austriace ocupându-se cu recvirarea clopotelor pe teritoriul ocupat al României. În cursul recvirării s'a aflat în Câmpulung un clopot de 120 chilograme greutate. Din inscripția latină a clopotului s'a constatat că magistratul curții lui Rákóczy a dăruit clopotul acestei comunei Cheriu (Nagykerék) din Bihor în anul 1535 și anume locuitorilor de confesiune reformată. Pașa Selim în veacul al XVII-lea a dus cu sine clopotul și așa a ajuns în Câmpulung. Ministrul comun de războiu a dispus ca acest clopot să fie dat iarăși comunei Cheriu. Astfel a scăpat și de recvirare.

✱ **Maghiarizarea comerțului.** Camera comercială și industrială din Cluj găsește chiar și în aceste vremuri grele vreme pentru accente șoviniste în hotărârile ei. Iată ce a cerut, nu de mult prin o petiție înaintată ministrului de finanțe.

Autoritățile industriale de pe teritoriul Ungariei să fie obligate a liberă legitimații (certificate) industriale și licențe exclusiv în limba maghiară. Pe teritoriul Ungariei să fie admise numai table de firmă cu text maghiar; în registrul firmelor să se poată înscrie numai firme în text maghiar. Excepțiuni să fie admise numai pentru firme din străinătate și firme indigene, ce se ocupă cu importul și exportul. Legea comercială să fie modificată în sensul că jumătate dintre membri direcțiilor, și ale comitetelor trebuie să fie cetățeni de încredere, de limbă maghiară. (!) Acțiunea de subminare, contrară

națiunii, a institutelor de bani naționaliste, trebuie făcută cu neputință. În fine trebuie necondiționat observată la liberarea certificatelor industriale și a licențelor precum și la împotocolarea firmelor legea privitoare la întrebuintarea numirilor de localități.

Toate acestea le cere o corporație, se voieste să treacă de serioasă. Cu drept cuvânt numește un ziar săsesc conducător această petiție: șovinism copilăresc.

Prea multe oi în Ungaria și lipsa de nutreț. Precum se știe guvernul a vândut pe preț ieftin agricultorilor noștri vre-o 300.000 oi aduse din România. Cum guvernul ungar a oprit tăierea acestor oi, ele s'au înmulțit într'atâta, încât agricultorii n'au ce să le dea de mâncare. De aceea crescătorii au voit să vândă o parte din aceste oi în Austria. Inșă după o convenție a guvernului ungar cu cel austriac, vânzarea de vite între aceste 2 țări poate fi făcută numai prin mijlocirea Centralei pentru comerțul de vite și nutreț. Acesta are drept să furnizeze Austriei câte 10.000 oi lunar. Intru cât însă centrala nu îngăduie ca între aceste 10.000 oi să fie trimise în Austria și oile agricultorilor, aceștia nu pot trimite nimic în Austria și nu știu ce să înceapă cu oile lor.

Sacii. Unele gazete au vestit o urcare a prețului sacilor de făină la 16 coroane, Serviciul pentru hrană desminte această știre și declară, că nu prețurile, ci garanța (chizășia) pentru saci a fost urcată. Așa fiind morile vor putea de acum oprî ca chizășie 20 coroane în loc de 10, pentru saci de făină și 16 în loc de 8 pentru cei de tarită. Urcarea are de scop să silească pe cumpărători, să dea înapoi sacii goliți la moară.

Unde ar vrea Englezii să încheie pacea. Lordul Northcliffe, mai marele gazetelor englezești a dat o masă în cinstea gazetarilor străini, aflători în Londra și cu această ocazie a ținut următoarea cuvântare:

„Cetesc adesea gazetele neutrale. Se scrie în ele, că am trimis în războiu o armată mare, însă, nu prea luăm parte la luptă. Ele ne întreabă: Ați trimis 7 milioane și jumătate de soldați în războiu, însă câte pierderi ați avut? Germanii însă știu foarte bine, ce pierderi am avut. După socoteala mea am avut 900.000 morți și pagubele toate în morți, răniți și prizonieri au fost numai în anul din urmă peste 800 de mii. Acesta este cel mai bun răspuns la propaganda germană din Franța și în celelalte țări, care susține, că Anglia luptă până va cădea cel din urmă francez, italian, canadian și american. Se vorbește mult de o pace prin înțelegere. Este o vorbă fără înțeles sigur. Căci privind mai de aproape lucrul, ce vedem? Să luăm de pildă pacea dela Brest-Litovsk sau mai bine pacea dela Versailles, după războiul din 1871. Ce s'a întâmplat atunci? Înaintea porților Parisului, Bismark stătea în tocmală cu Thiers și îngăduise un armistițiu, de care Germanii s'au folosit imediat spre a îndreptă pozițiile lor. În fine s'a încheiat o pace prin înțelegere, în urma căreia Franța a pierdut două din cele mai bogate provincii ale sale. Germanii ne-au arătat unde trebuie încheiată pacea. Nu zic cum, ci unde. Părerea mea este, că pacea trebuie încheiată la Berlin sau Potsdam.

În numele gazetarilor canadieni a vorbit deputatul Buchaman zicând, că după cele ce a văzut, este incredințat, că războiul trebuie să se isprăvească cu o dreaptă pedepsire a dușmanilor.

BIBLIOGRAFIE.

A apărut:

Dr. Petru Barbu: „*Învățătura bisericii creștine ortodoxe*“. IV. Carte de religieune pentru școlile secundare. Partea I și II. Dogmele și morala bisericii. Caransebeș, 1918. Prețul 3 cor.

Principiile și scopul ce l-a avut autorul la compunerea acestui manual, adânc simțit în literatura noastră didactică, se expune în următoarea prefață a lui:

Scopul religiunii, ca obiect de învățământ, este să formeze caractere religioase.

Acest scop se ajunge numai prin cunoașterea învățăturilor bisericii noastre și prin practica lor din partea elevilor.

Dar cum ajung elevii în cunoștința acestor învățături? Așa — susțin mulți catiheți —, că dăm în mână și propunem elevilor din școlile primare Catihisme, iar elevilor din școlile se-

cundare sau medii manuale de Dogmatică, Morală, Liturgică și de Drept canonic; cu cât sunt manualele mai cuprinzătoare, cu atât e mai bine. Pentru ceice gândesc astfel materia istorică — biblică și bisericească —, ce poate premerge și urmă propunerii învățăturilor bisericii, nu are decât un scop curat instructiv și adecă să îmbogățească sufletul elevului cu cunoștinți istorice, cari servesc apoi cel mult ca dovezi pentru instruirea și adevărarea unor învățături bisericești puse d'a gata naintea elevilor.

Nimic mai absurd ca susținerea ăstorfel de lucruri.

Caracterul religios se manifestează în viața practică. Manualele înșirate mai sus numai viața practică nu o au în vedere. Ele, pe lângă expunerea învățăturilor bisericii, se ocupă cu dovedirea acestor învățături pe temeiul Scripturii, al Tradițiunii și — uneori — al rațiunii, mai departe cu dezvoltarea învățăturilor în decursul timpului, cu explicarea lor din partea bisericii, cu aplicarea lor la credincioși, cu deosebirea unor învățături de învățăturile mărturisite de alte biserici, cu combaterea acestora și în sfârșit cu multe alte amănunte erudite, neapărat trebuincioase pentru ceice fac știință teologică, dar absolut fără vre-o valoare pentru viața practică a omului laic, cum sunt elevii școlilor primare și secundare.

Materie de învățământ, potrivită pentru formarea caracterului religios, ne dă numai „Istoria împărăției lui Dumnezeu“ sau în termeni școlari „Istoria biblică și Istoria bisericească“. În cadre mai mici sau mai mari — după cum sunt elevii și trebuințele lor — și propusă bine, această materie face pe elevi să cunoască pe creatorul, susținătorul și guvernatorul lumii, ființa, însușirile și voința lui, raportul dintre Dumnezeu și lume, menirea omului etc. Din aceste cunoștinți, cari nu sunt decât învățăturile bisericii, răsar sentimentele nobile și în special sentimentele religioase și morale, cari culminează în iubirea de Dumnezeu, de aproapele și de sine. Din aceste sentimente rezultă apoi toate tendințele, cari se contopesc în caracterul religios și se manifestează în o viață adevărată, creștină.

Elevul, căruia i-s'au propus bine Istoria biblică și Istoria bisericească, este creștin bun și credincios drept și nu mai trebuie convins despre veritatea și bunătatea învățăturilor bisericii — cum se face în Dogmatică etc. — cu citate din Scriptură și sfintii părinți și cu alte amănunte erudite, ce nu numai că nu au nici o însemnătate pentru viața practică, ci disgestă pe elevi de Religieune, dacă nu fac din ei — cum zice un vestit pedagog — cei mai mari martiri ai creștinismului.

Dar învățăturile, câștigate din materia biblică și istorică-bisericească, stau izolate în sufletul elevului sau cel mult într'o legătură de tot slabă și astfel sunt amenințate să se întunece sau turbure. Ele trebuiesc deci scutite de întunecare sau turburare, ba mai mult ele trebuiesc reîmprospătate și întărite în sufletul elevului, ca să poată avea o valoare reală și durabilă. Aceste necesități pedagogice se satisfac, dacă învățăturile, de cari ne ocupăm, se grupează și sistematizează după soiul lor și într'un șir firesc. Gruparea și sistematizarea acestor învățături nu se caută și află în catihisme și în manualele dogmatice, morale etc., ce nu stau în nici o legătură cu materia biblică și istorică-bisericească percursă cu elevii, ci se fac într'un manual de Religieune pentru ultimile clase primare sau secundare, într'un manual, care serveste credinciosului laic ca îndreptar practic pentru viața de toate zilele chiar și după ce acela a părăsit băncile școlii.

Conduc de ideile dezvoltate în șirele premergătoare edau în cartea de față prelegerile mele de Religieune, ținute elevilor dela Institutul de pedagogie din Caransebeș. Cartea aceasta e continuare a cărților mele de Religieune pentru școlile medii și e menită pentru clasele superioare gimnaziale, reale și civile, apoi pentru pedagogii și școlile comerciale.

De încheere observ, că la compunerea prelegerilor mele am consultat, pe lângă Mărturisirea ortodoxă, operele celor mai însemnați scriitori ai bisericii noastre, cum sunt: Andrieviciu-Morariu, Eusevie Popoviciu, Comoroșan, Mihălcescu, Voiutschî, Mitrofanoviciu, Tarnavschî, Șaguna, Const. Popoviciu, Milaș, Guettée, ș. a.

Se poate comandă deocamdată numai la autor.

„Cultura Creștină” Nr. 13—14/1918, revista profesorilor seminariali din Blaj, cu următorul sumar deosebit de bogat și interesant: Dr. Alexandru Rusu: Nori grei (Notițe pe marginea câtorva probleme arzătoare). Dr. Alexandru Nicolescu: Sfânta euharistie și familia creștină. Iosif Sângeorean: Câteva reflexiuni asupra textului liturgic. Comitetul reuniunii de misiuni arhidiecezane: Raport pe anii 1913—1918. Ioan Georgescu: O carte de valoare (Recenzie). Insemnări Colecta dela Noșlac. — O rușinoasă dovadă a indolenței noastre proverbiale (Dr. Alexandru Rusu). O școală foarte bună (Dr. Ioan Bălan). „Corporația morală primisimă” (Cornel B. Andrea). „Fundatiunea pentru ajutorarea ziaristilor români din Ungaria” (Redacția). Cronică: O nouă conferință episcopescă (vs.). Reuniunea arhidiecezană de misiuni și-a reluat activitatea (os.). Pentru văduvele și orfanii de preoți (r.). 62.604 coroane pentru fondul cultural arhidiecezan (r.). „Poporul român” societate pe acții (ar.). Din biserica românească a Bucovinei (r.). Mișcare pentru înființarea unui Hajdudorog neunit (ar.). Cărți și reviste: Ștefan Meșes, Istoria bisericii și a vieții religioase a Românilor din Ardeal și Ungaria (ig.). Dr. Gheorghe Ciuhandu, Școala noastră populară și darea culturală (sr.). „Egyházi Közlöny” (ar.). Cărți intrate la redacție. Telefon. Se poate abonă din Blaj—Balázsfalva pentru 20 coroane pe an.

Poșta redacției.

Păr. C. L. Fp. 474. Am primit cu mulțumită articolul: „O conferință pastorală pe front”. Se va publica. „Din trecutul comunei Șimand” de asemenea se va publica la rândul său. Vă mulțumesc din inimă pentru urările de bine și Vă săluta cu dragostea frățească.

Păr. Șt. St. Chisindia. După informațiile câștigate la autoritatea competentă duplicatele au să se facă și din matricula cununaților și răposaților, începând dela 1 Octomvrie n. 1895.

Redactor responsabil: **Dr. Teodor Botiș**, profesor.

Nr. 3680/1918.

Circular

cătră toate oficiile protopresbiterale și parohiale din districtul Consistorului din Arad.

Prin circularul nostru nr. 1445/1918 din 5/18 Aprilie a. c. am dispus, ca Luni după Paști în toate bisericile noastre să se poarte un tas special pentru adunarea de danii în favorul societății Crucea Roșie. Acest tas a dat rezultatul de 4470 cor. 46 fil., care sumă s'a trimis la timpul său destinațiunii sale.

Acum societatea Crucea Roșie prin scrisoarea sa din 21 Septemvrie a. c. nr. 32246 aduce mulțumită tuturor comunelor noastre bisericesti în general și în special tuturor acelor buni creștini, cari cu obolul lor și de astădată au venit în ajutorul scopurilor umane urmărite de această societate.

Aducând aceasta la cunoștință publică invităm pe toți conducătorii oficiilor parohiale să fie dispozițiile necesare, ca în proximă Duminecă ori sârbătoare depe amvon să se publice mulțumita societății.

Arad, la 18 Septemvrie (1 Oct.) 1918.

Ioan I. Papp, m. p., episcop.

Nr. 3753/1918.

Comunicat oficios:

pentru orientarea învățătorilor soldați și a parohiilor susținătoare de școală.

În temeiul înaltului circular ministerial nr. 12200/1918 comunicăm următoarele:

I. Dintre învățătorii, din serviciu militar activ pot fi propuși spre absolvare:

1. Învățătorii împărțiți în formațiunile de marș (cari au poștă de etapă ori de tabără).

a) soldații de rând din serviciu auxiliar fără armă. (Aici se înțeleg și cadet-aspiranții).

b) stegarii neapți pentru servicii de trupă, împărțiți la servicii locale (în cancelarie, la etapă, la instrucție etc.)

2. Învățătorii dela corpurile de armată, cari nu se află în zona de războiu:

a) soldații de rând, indiferent, dacă sunt ori nu apți pentru servicii de front.

b) ofițerii neapți pentru servicii de front. II. Nu pot fi propuși spre absolvare:

a) soldații de rând și ofițerii apți pentru servicii de front și împărțiți în formațiunile de marș (cari au număr de poștă de etapă ori de tabără).

b) soldații de rând din serviciu de pază, împărțiți în formațiunile de marș (cari au număr de poștă de etapă, ori de tabără).

c) soldații de rând și ofițeri născuți între anii 1894—1900, chiar și dacă sunt neapți pentru servicii de front și se află în servicii auxiliare, ori de pază; nici cei cari se află în teritor, ce nu aparține zonei de războiu, nici cei din formațiunile de marș.

Propunerile de absolvare se pot face numai cu ajutorul conspectelor satorite spre acest scop.

Se observă, că cei de sub 1. a) și b) au să fie susceptiți fiecare în câte un conspect după formularul comunicat oficiilor protopopești sub nr. 2977/1918 consistorial, iar cei de sub 2. a) și b) în conspectele satorite de înaltul guvern pentru revizuirea absolvrilor. (Acestea se deplinesc în câte 4 exemplare, dintre cari unul se trimite antistiei comunale locale, iar 3. se înaintează Consistorului spre ulterioară afacere).

Arad, la 22 Septemvrie (5 Octomvrie) 1918.

Ioan I. Papp, m. p., episcop.

Concurse.

Pentru îndeplinirea parohiei de clasa primă din **Semlac**, devenită vacantă prin alegerea părintelui Dr. Patriciu Țucra de protopresbiter al tractului Vinga, prin aceasta se publică concurs cu termen de 30 de zile dela prima apariție în organul diecezan „Biserica și Școala”.

Venitele sunt: 1. Una sesiune parohială constătătoare din 33 jughere pământ arător. 2. 400 cor. (patru sute cor.) ca bir parohial. 3. Stolele legale. 4. Eventuala întregire dela stat.

Alesul este obligat a catehiza în școlile noastre confesionale din loc fără nici o remunerație și va suporta toate dările după sesiune și după venitele din parohie.

Doritorii de a reflecta la aceasfa parohie sunt poștiți, ca recursurile adresate comitetului parohial din Semlac și ajustate cu testimoniu de cvalificațiune pentru parohie de clasa primă, cu testimoniu de maturitate și eventual cu atestat despre serviciul prestat pe terenul bisericesc-scolar, să-l înainteze oficiului protopopesic din Arad în termenul concursual, în care restimp, pe lângă respectarea dispozițiunilor cuprinse în § 33 din Regulamentul pentru parohii și pe lângă încunoștințarea prealabilă a protopresbiterului, vor avea să se prezinte în sf. biserică din loc spre a-și arăta desteritatea în cele rituale și în oratorie, — iar întrucât vor fi din alta dieceză, vor avea să dovedească, că pentru a recurge au consimțământul Consistorului, respective a Episcopului diecezan.

Comitetul parohial gr.-or. rom. din Semlac.

In conțelegere cu: **Traian Vașian**, ppresbiter.

—□— 1—3

Pentru întregirea vacantului post de preot de clasa I din **Drăgoești**, tractul Belințului, se escrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în organul diecezan „Biserica și Școala”.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 1. O sesie de 36 jugăre. 2. Două intravilane, unul în nemijlocita apropiere a satului; iar al doilea în lăuntrul comunei, amândouă au un jugăr. 3. Stolele legale. 4. Eventuala întregire dela stat, pentru care însă comuna bisericescă nu ia răspunderea.

Reflectanții la acest post au să-și aștearnă petițiile concursuale, instruate conform normelor în vigoare, comitetului parohial din loc, pe calea oficiului protopresbiterial gr.-or. rom. din Belinț (Belenceze, Temes-megy) și sunt poștiți a se prezenta în termenul concursual, într'o Duminecă, ori într'o sârbătoare, în sf. biserică, spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipic, eventual în oratorie și celebrare.

Dela reflectanți se cere ca, înainte de a se prezenta în parohie, să dovedească protopresbiterului tractual, că au îndreptățirea de a putea reflecta la acest post; iar dacă sunt din alta dieceză, trebuie să-și câștige înalta încuviințare

a P. S. Domn Episcop diecezan din Arad, de a concura la acest post.

Se observă că, alesul va avea să supoarte toate sarcinile publice după sesie și după intravilane.

De asemenea e dator ca, să catehizeze pe școlarii gr.-or rom. dela școala noastră confesională din loc, fără altă remunerație.

Comitetul parohial.

In conțelegere cu: **Gherasim Sârb**, ppresb.

—□— 3—3

Pentru întregirea vacantului post de preot din parohia de clasa I **Topolovățul-mare** cu filia Topolovățul-mic, tractul Belințului, se escrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Biserica și Școala”.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 1. O sesie parohială constătătoare din 32 jugăre pământ. 2. Un intravilan de 1/2 jugăr. 3. Stolele legale. 4. Eventuală întregire dela stat, pentru care însă comuna bisericescă nu ia răspunderea.

Reflectanții la acest post au să-și instrueze petițiile concursuale conform normelor în vigoare, dovedind cvalificația recerută pentru clasa parohiei și să le aștearnă comitetului parohial pe calea oficiului protopresbiterial gr.-or. rom. din Belinț (Belenceze, Temes m.), apoi într'o Duminecă, ori într'o sârbătoare, să se prezenteze în sf. biserică, în termenul concursual, spre a-și arăta desteritatea în tipic și în cântare, eventual în oratorie și în celebrare.

Totodată sunt poștiți ca înainte de a se prezenta în parohie, să dovedească protopresbiterului tractual, că au îndreptățire, pe temeiul concursului, de a reflecta la parohia din chestie; iar dacă sunt din altă dieceză, au să meargă la P. S. Domn Episcop diecezan, spre a-i cere consentimentul la reflectarea la acest post.

Alesul preot e obligat că catehizeze elevii gr.-or. rom. dela școala din loc, fără altă remunerație.

Se observă, că sarcinile publice după sesie și după intravilan, are să le poarte alesul.

Comitetul parohial.

In înțelegere cu: **Gherasim Sârb**, ppresb.

—□— 3—3

Pentru întregirea postului de învățător din **Leucusești**, tractul Belințului, se escrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Biserica și Școala”.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 1. În bani gata 1200 coroane. 2. Eventuala întregire dela stat votată și fostului învățător. 3. Locuință în natură, cu două camere frumoase, bucătărie și cămară. 4. Grădină de 800⁰□, lângă școală și extravilan de 800⁰□. 5. Pentru conferențe 20 cor., când participă. 6. Pentru lemne, pe seama școlii, 120 cor. Lemnele le aduce comuna.

Dările după intra și extravilan, cad în sarcina învățătorului.

Cei cari doresc să reflecteze la acest post, sunt poștiți: a) A-și trimite petițiile concursuale, instruate conform normelor în vigoare, respectivului comitet parohial, pe calea oficiului protopresbiterial din Belinț (Belenceze, Temes megye). b) A se prezenta într'o Duminecă, ori într'o sârbătoare, în sf. biserică, spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipic. c) A accluda atestat de funcție și conduită dela respectivul șef, întru cât a fost și până acuma în funcție. d) A descoperi în scris, dacă e asentat, fără a fi făcut anul de voluntar.

Alesul învățător e dator să instrueze pe școlarii cântările bisericesti, să-i conducă la sf. biserică și să-i supravegheze și să presteze serviciile cantonale, în și afară de biserică, fără nici o remunerație.

Comitetul parohial.

In înțelegere cu: **Gherasim Sârb**, ppresb.

—□— 3—3

La societatea de consum „**Furnica**” din **Temes-remete** se caută un

conducător

cu cauțiune. Conform înțelegerii salarii lunar, cvartir cu grădină și interese. Domnii preoți și învățători sunt rugați a comunica acest anunț la atari indivizi din comuna lor cari ar dori a ocupa acest post.

Diracțiunea.